

Entrevista a Carme Alborch, directora gerent de l'IVAM

“És molt més que un museu”

Carme Alborch (Castelló de les Gerres, 1947) directora gerent de l'Institut Valencià d'Art Modern. Als quatre anys de la seua inauguració, el museu constitueix no solament un signe de referència per als valencians sinó també un espai important per a l'art internacional.

Fa quatre anys que és casada amb l'IVAM, ¿ha celebrat d'alguna manera l'efemèrides?

—¿“Casada amb l'IVAM”? Hmm... En una altra entrevista vas dir que jo era “la novia del PSOE”.

—Un ha de dir moltes coses per guanyar-se la vida, donya Carme.

—De fet són quatre i mig els anys que estic en l'IVAM, però com saps no hem celebrat la meua presència ací sinó el quart aniversari de l'obertura de l'IVAM. Ho hem celebrat de diverses maneres. D'una banda, hem presentat cinc exposicions entre el Centre Julio González i el Centre del Carme. I per una altra, hi ha hagut la feliç coincidència que s'ha formalitzat la donació importantíssima de setanta-sis obres de Julio González.

—¿Què ha fet que les hereves es decidiren per l'IVAM?

—Segons elles, haver comprovat que després de quatre anys l'IVAM ja s'ha integrat en els circuits internacionals d'art modern i que té un prestigi reconegut. Això per un costat, i per l'altre, l'excel·lent predisposició per part de la Generalitat valenciana cap a la figura i l'obra de Julio González.

—De l'obra total de Julio González, ¿quin percentatge està en l'IVAM?

—El percentatge no el sabria dir, però el que sí que puc dir és que en arribar la donació l'IVAM tindrà la col·lecció de Julio González més important del món, no només en quantitat sinó també en qualitat. Això fa més sòlida la base de l'IVAM i determinarà que qualsevol investigador de l'escultura moderna haja de venir necessàriament ací.

—¿Està molt dispersa l'obra de González?

—Julio González va tenir la producció artística durant un període molt curt de la seua vida: del 28 al 42, pràcticament. La seua obra no es va comercialitzar excessivament. Quan ell va morir, la seua filla

Roberta, la seua hereva, va vendre algunes obres i en va donar a museus com el Moma de Nova York. Ara mateix també hi ha obra de González a Àmsterdam, a Estocolm i al Museu d'Art Modern de Barcelona; i alguna representació al Reina Sofia. Roberta també va donar alguna de les obres a Hans Hartung en divorciar-se d'ell, però el bloc majoritari de l'obra el tenia en la seua propietat i va ser heretat per Carmen Martínez i Viviane Grimminger, les actuals hereves de Julio González. Una part insignificant, des del punt de vista de la quantitat, s'ha estat comercialitzant, però la idea que tenien elles, que és la promesa que li van fer a Roberta, era que protegirien i difondrien l'obra, per això no s'han dedicat a dispersar-la. I finalment serà de l'IVAM.

—¿Es cert que el George Pompidou es disputava amb l'IVAM el llegat de Julio González?

—Bé, a qualsevol museu del món l'hauria fet molt feliç ser el subjecte passiu de la donació, el donatari. Fa un parell d'anys elles van pensar a fer una fundació a França, un museu monogràfic sobre Julio González, però per tota una sèrie de circumstàncies, algunes de les quals he sintetitzat abans, s'ho van pensar millor i van decidir que fóra l'IVAM, la seu principal del qual es diu Centre Julio González, qui fera aquest paper.

—La idea inicial no era la donació, ¿no és així?

—En efecte. Elles volien fer un dipòsit, i a la seua mort que heretaren la Generalitat valenciana i l'IVAM la col·lecció. I en vint-i-quatre hores, van tenir una entrevista amb el president de la Generalitat i li van explicar el pla. La condició fonamental que posaven era que s'ampliara l'espai expositiu de Julio González, i en aquest sentit vam estar mirant la possibilitat de fer un nou edifici en aquesta part del pati o bé adquirir alguna casa limítrof i fer una connexió. Després, elles van ser molt sen-

sibles al fet que no era el temps més adequat per a efectuar importants inversions, però tenien claríssim, com nosaltres, que l'espai dedicat a Julio González s'havia de millorar perquè la il·luminació de la Sala Julio González és prou deficiente, i amb l'alçada actual no té moltes possibilitats d'un altre tipus d'il·luminació. Finalment, els vam fer la proposta de tirar el sostre, que comunica la Sala Julio González amb la galeria de fotografia, i encara que la superfície és la mateixa, l'espai queda molt millorat amb 5,30 metres d'alçada i permet llum zenital. Aquesta solució els va semblar molt satisfactòria i finalment, el que era dipòsit amb promesa d'herència es va convertir en una donació, l'única condició de la qual és el millorament de la sala i fer un catàleg raonat de tota la col·lecció nostra de Julio González, que és una idea magnífica.

—De la donació, en queden excloses unes escultures, ¿no?

—Sí, estava a punt de dir-t'ho ara. A banda de la donació, el conseller de Cultura ha firmat a París un document en què hi ha quatre obres, propietat de les hereves i que es venen per mitjà de la Galerie de France, que ens les deixen en dipòsit durant dos anys. Durant aquests dos anys nosaltres tenim una opció de compra i podem decidir si les adquirim o no: totes, alguna o cap. I si ens decidim a comprar-les, tindriem tres anys més per a pagar-les, la qual cosa és també una operació avantatjósissima.

—En una ciutat que encara té Sorolla pel màxim expressador plàstic, ¿com s'explica l'èxit d'un museu d'art modern?

—Bé, Sorolla és un gran artista, molt popular, però la sensibilitat artística s'ha anat incrementant en els últims anys, i no només fomentat per l'IVAM sinó també per les galeries de València, com es pot comprovar pel seu nombre i qualitat. En l'èxit de l'IVAM intervenen una sèrie de factors molt importants. La voluntat política que

hi va haver en el moment de projectar l'IVAM, que s'ha continuat al llarg del temps, ha estat un factor importantíssim, perquè hi ha altres comunitats que volen fer museus de similars característiques però la inestabilitat política i la falta de suport no ho permeten.

—*Un incís: ¿creu que afectaria l'IVAM un canvi de signe polític?*

—Hi hauria moltes possibilitats perquè en resultara afectat, encara que hi ha infraestructures que no es poden canviar o suprimir, com són els edificis i les col·leccions, que formen part del patrimoni artístic valencià.

—*¿L'afectaria per a bé o per a mal?*

—Si parlem en termes de dreta i esquerra, per a mal, perquè la vinculació a la cultura sempre s'ha produït des de l'esquerra i no des de la dreta. Mentre no demostren el contrari. Hi ha alguns exemples que ho corroboren.

—*¿Pot reprendre el fil?*

—A banda de la voluntat política, el projecte museístic també ha estat molt interessant. Ha anat desenrotllant-se, creixent, enriquint-se. Els edificis també han tingut la seua importància, i són molt complementaris. La resposta de públic ha estat magnífica. L'equip de treball és un equip mesurat i conscient de treballar en un projecte, i per tant és corresponsable de la realització del projecte. També hi ha hagut una col·laboració per part dels artistes i professionals implicats en el món de l'art, que és un altre factor important.

—*¿L'IVAM no té enemics?*

—Bé, he dit que hi ha hagut un suport i una complicitat, que és una paraula que m'encanta, d'artistes i professionals del món de l'art des dels inicis: Andreu Alfaro, Eduardo Arroyo, Antonio Saura, Miquel Navarro... Joan Genovés... I això crea un clima. I com a factor decisiu, i no ho dic per fer-me la diplomàtica, hem tingut un suport importantíssim dels mitjans de comunicació. Això forma part de l'èxit.

—*Sí, però no m'ha contestat.*

—Ah, ¿enemics? Supose que sí que hi ha enemics de l'IVAM. O no exactament *enemics* sinó persones que pensen que l'IVAM hauria de tenir uns altres continguts. Això també és normal. Si fem una miqueta de memòria, en els inicis del projecte va haver una polèmica molt forta. Recorda que hi havia gent que no volia que fóra Institut Valencià d'Art Modern sinó Institut d'Art Modern Valencià. Ho trobaven més adequat. Nosaltres pretenem trobar un punt d'equilibri entre la internacionalitat i el lloc d'on eixim. També és important tenir en compte que la promoció dels ar-

tistes valencians és més possible, i més ambiciosa, si es fa en un context internacional que si es fa en un context local. Per això els artistes valencians estan representats en la nostra col·lecció.

—*¿L'IVAM és molt més que un museu?*

—És molt més que un museu. D'una banda, té totes les característiques d'un

RAFA GIL

“Amb la donació, l'IVAM té la col·lecció de Julio González més important del món, no només en quantitat sinó també en qualitat.”

museu. I és un museu, des del moment en què no solament fa exposicions temporals sinó que té la seua pròpia col·lecció. És molt més que un museu: ara s'ha convertit en una espècie de símbol. En aquests dies hem rebut moltes felicitacions i això passa perquè la gent se sent part de la institució. I per una altra banda, és molt més que un museu perquè el seu apartat d'investigació a través de les exposicions és molt impor-

RAFA GIL

“Un canvi de signe polític afectaria l'IVAM, perquè la vinculació a la cultura sempre s'ha produït des de l'esquerra i no des de la dreta.”

tant, i perquè té una biblioteca i un centre de documentació, i per les publicacions i els cicles de conferències al voltant de l'art modern i contemporani.

—*El Centre del Carme, ¿és el germà pobre de l'IVAM?*

—Tot parteix del mateix pressupost, o siga que no. Són dos espais complementa-

ris. El que passa és que Centre del Carme necessita una remodelació total i això ja no depèn dels pressupostos de l'IVAM.

—*¿Vostè sap que hi ha gent que diu que l'IVAM consta del Centre de Julio González i el Centre de Carme?*

—¡Noo! El Centre del Carme és un lloc on em sent meravellósament bé, és un conjunt que per la seua varietat d'estils és una meravella. Ara: el seu llançament depèn de la seua remodelació i de tota la remodelació d'aquesta part del centre històric de la ciutat. Els accessos són més difícils, i als grups els és més fàcil venir al Centre Julio González que anar al del Carme. Hi ha una sèrie de factors que poden fer pensar que siga el germà pobre, però no ho és.

—*¿Hauria facilitat les coses que estigueren en un mateix edifici?*

—Segurament.

—*¿El projecte IVAM estava suficientment delimitat o aquests quatre anys han afegit matisos en l'ideari?*

—Estaven traçades unes línies generals, uns nuclis d'atenció, que s'han desenrotllat, però la mesura del desenvolupament moltes voltes ve condicionada per circumstàncies estranyes. Exemple: un dels nuclis d'interès de l'IVAM era el fotomuntatge, que tenia la seua representació fonamentalment en Josep Renau, ja que la Fundació Renau va depositar l'obra en l'IVAM, però després s'ha ampliat d'una manera impressionant perquè es va produir la circumstància de l'adquisició de la col·lecció Marco Pinkus, en què hi havia tota la col·lecció de Heartfield i de Grosz. I aquestes operacions només es produeixen quan es té un determinat nivell d'informació i per una confluència de factors. Marco Pinkus no volia vendre la seua col·lecció més que a una institució que fóra progressista i que mantinguera la titularitat concentrada en les mateixes mans.

—*Josep Renau va deixar dit que no volia que la seua obra anara a parar a un museu. Volia una cosa més operativa.*

—No conec aquesta intenció, però això deu estar més vinculat a la seua faceta de muralista que no de fotomuntatge. El muralista vol que el poble veja i participe de la seua obra. També, potser, pensava en la idea arcaica del museu. El museu abans era un lloc que tancava un tresor i l'havies d'esforçar molt per a aproximar-t'hi, però ara, és el cas de l'IVAM, és un espai de portes obertes. Nosaltres estem difonent moltíssim l'obra de Renau: la sèrie “Fata Morgana-The American Way of Life” estarà més d'un any als Estats Units fent una gira.

—En aquests quatre anys, ¿quins han estat els moments més eufòrics de l'IVAM?

—Els que vivim ara, a pesar que és un moment de moltíssim treball. Crec que l'exposició de Sorolla va ser un moment d'acostament del museu a la ciutat...

—Perdó: ¿li va costar molt decidir-se a exposar Sorolla en l'IVAM?

—No.

—Des del punt de vista polític i comercial era una gran operació, però ¿no tractava el concepte d'art modern?

—Evidentment era decisiu fer una exposició importantíssima de Sorolla, i també era clar que la infraestructura adequada era l'IVAM. I igualment que hi hauria, i n'hi va haver, persones que dirien que Sorolla no connectava excessivament amb l'esperit de l'IVAM, que parteix dels anys 30. Però només van ser crítiques en aquest sentit, i els resultats aconseguits amb aquella exposició van valer la pena.

—¿Hi ha hagut més moments destacables?

—L'exposició "París, 1930" va ser visitadíssima. Hi va haver cues dins del museu. I la d'Andreu Alfaro va ser un moment molt bonic, perquè a banda de la importància del material reunit i exposat, va ser la primera volta en molts anys que a València coincidien polítics de dreta i esquerra en un acte cultural. L'exposició de Joan Genovés, en certa manera, també va aconseguir aquesta confluència.

—¿Hi ha hagut moments crítics?

—L'inici va ser molt crític, molt difícil. Es fa la inauguració i ve la reina, ve el president, ve el ministre i ve moltíssima gent. I al cap d'un mes dius: ¿i com s'acceptarà l'art modern si la sensibilitat no està molt estesa? Van ser uns mesos de molta incertesa. Els inicis solen ser meravellosos, però també són moments en què tot ha d'encaixar: des dels edificis a les persones, i per descomptat la resposta social i professional.

—¿Els falsos sorolles no van constituir un moment delicat?

—Bé, va ser una tensió. Si això haguera passat ara, segurament no hauria resultat tan complicat. De tota manera, aquest incident no era responsabilitat nostra perquè els quadres no eren propietat de l'IVAM, sinó del comissari, però va provocar tensions probablement per una repercussió desmesurada.

—¿Quin és el major elogi que ha rebut l'IVAM?

—El major elogi és que és un model, que constitueix una referència prou habitual en la premsa en aquest sentit. Hi ha molts elogis: Rosenbloom va venir a donar una conferència i després va escriure una carta dient que l'IVAM és el millor museu del món, cosa que per altra banda no és veritat.

—¿La major crítica?

—Hmm...

—¿Dubta perquè n'hi ha moltes?

—No, quan s'han fet crítiques no s'han fet a la globalitat sinó a alguns aspectes parcials. Alguna volta s'ha dit que hauria d'haver-hi una major presència d'artistes valencians, però això prové en certa manera del sector inicial pro-Institut d'Art Modern Valencià. I s'està veient que nos-

comparaes xifres amb un museu de Madrid. És evident que les xifres són majors a Madrid, però no perquè la població madrilenya siga major, que ho és, sinó perquè hi ha una enorme quantitat de turistes que visiten Madrid atrets per El Prado, el Reina Sofia o la Fundació Thyssen.

—¿D'on més vénen els visitants?

—De Barcelona, de Madrid, i després hi ha un trànsit de gent molt qualificada de diversos punts del planeta. En la inauguració de l'exposició de Guillermo Kuitca i Gary Hill, fa uns dies al Centre del Carne, hi havia nord-americans, argentins, francesos, suïssos... Hi ha col·leccionistes suïssos que vénen habitualment a totes les exposicions.

—¿De quina manera ha repercutit l'IVAM en l'entorn galerístic valencià?

—Un esforç com el que s'ha fet ací promou un trànsit de professionals del món de l'art que aprofiten la vinguda a l'IVAM per a visitar galeries i estudis d'artistes. I supose que a mitjà termini també haurà de tenir una repercussió en el col·leccionisme valencià, l'incrementarà, i això, evidentment, es fa mitjançant les galeries.

—¿El col·leccionisme valencià?

—Bé, n'hi ha poc, encara que comença a haver-hi gent entre 35 i 40 anys que va iniciant la seua col·lecció.

—¿De quina manera afecta la crisi econòmica a l'IVAM i a l'art?

—L'IVAM disposa enguany de 1.240 milions de pressu-

post, o siga 100 milions menys que l'any passat, per la qual cosa reduïrem el nombre d'exposicions de l'any que ve, encara que mantindrem el nivell habitual. Si haguérem tingut un increment en el capítol d'adquisicions, i això enllaça amb la segona part de la pregunta, hauria estat molt positiu perquè la crisi ha restituit els preus i és molt bon moment per a comprar. La desaparició dels especuladors ha fet que els preus es mesuren més.

—¿Quant ingressa l'IVAM?

—Cent-cinquanta milions a l'any, entre catàlegs, entrades, patrocinis, aportacions, préstecs de col·leccions...

—¿Quant costa l'entrada al museu?

—Dues-centes cinquanta pessetes. Però el diumenge i les visites organitzades són debades. Ningú no pot dir que no ve pels diners.

La sacerdotessa del temple

Aquesta dona de morena abundància concita enveges molt sentides, inclús selectives, en sectors femenins de divers credo, però sobretot socialista. Ser alhora feminista i espectacular, va ser un ultratge, però exercir els oficis en la catedral plàstica per capacitat i no per l'auxili del carnet, va ser una vexació. Tot, en l'incomparable marc d'una ciutat que es debat entre la deflagració de colors del Mercat Central i les suggestions visuals de l'IVAM.

altres tenim el màxim interès de difondre l'obra dels artistes valencians.

—¿Quantes exposicions hi ha hagut en quatre anys?

—Fins ara, noranta exposicions: un desfici.

—¿I quants visitants?

—Set-cents vint-mil, o una cosa així.

—¿L'exposició més concorreguda?

—"Sorolla", i després "París, 1930".

—¿I la menys visitada?

—No ho sé. És més difícil de saber, perquè hi ha un grup d'exposicions i no es pot controlar si el públic les visita totes. El que és clar és que el moment de baixa del museu és el mes d'agost, perquè ací no hi ha un turisme culte com poden tenir altres ciutats.

—¿D'on prové la major part del públic?

—Són valencians, i no només de la ciutat de València. Això és molt important si

Miquel Alberola